

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok, tanítók,
gazdasági egyleti tagok és közs. előjáróknak egész évre 8 K.
a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy
példány ára 10 fillér.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szócig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □ em.-ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillért közzétetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenkint
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz.

Nevelési hiányok.

Czikk, minőnek olvasása utánas.
Kép, melytől a hideg kiráz.
Szomorú állapot, melynek folyta-
tásától az ország alapja megrendül.

I.

Családoknál és iskolákban éppen ak-
kor van a legkevesebb figyelem fordítva a
mindkét nemű ifjuság belső világa: érzel-
mei és gondolatmenete irányítására, mikor
a legnagyobb szükség volna rá. A serdülő
kor a legkényesebb természetű fiukra és
leányokra egyaránt. Ez a kor dönti el igen
sok esetben az ifjunak a jövő sorsát.

A 12—18—20 év közötti okos ve-
zetés hiányát alig lehet a legtöbbször helyre
pótolni. Az élet virágkorának kedves him-
pora ez időszakban semmisül meg igen
sokszor s a nagy reményekre jogosító gyer-
mekkornak sivár ifjuság, ennek pedig ember-
gyűlölő, elégedetlen, félszeg nagykor lesz a
folytatása a testi hiányokon kívül lelki te-
kintetben is.

A serdülő korban kezd felburjánozni
a kebelben minden rossz indulat, szenvedé-
ly, irigység, üres gög, hiú ábránd, nagyra-
látás, nagyoskodás, makacsság, önfejűség,
s ezek társai főleg az ugynevezett értelmi-
ségi körökben, a hol a szülők most is csak
mulattató báboknak szokták tekinteni gyer-
mekeiket, mint apró korukban, kényeztetik

és maguk mentére hagyják, azzal áltatva
magukat, hogy majd megjö az eszök,
nem gondolva meg, hogy a tekervényesen
és facsarosan indult s éveken át tükésen
fejlett csemete nehezen, vagy soha sem
lesz szabatos gyümölcsfa. A szülők gondat-
lanságát vagy tudatlanságát legkirívóbban
elárulják a ferde gondolkozású és viselke-
désű fiaiak és leányai, éppen akkor, mikor
úár-már piaczi kiállításra szánták őket. A
közérköcsök minősége is a serdült kor
irányításától függ.

Újabb időben iskola és irodalom, fő-
leg a városokban, nagyban gondoskodik
arról, hogy az apró gyermekeket otthon és
az iskolában egyenesen a tündéres tarka-
ságu mesevilág középpontjára helyezze át
a földi életből, a hol önként, magától,
munka és gondosság nélkül terem és ajánl-
kozik minden. A himes pillangók, szem-
kápráztató király leányok, illatozó rózsá-
berkek a képzelődést felkeltik, határtal-
an vágyakat kelettenek.

A minden áron való ingyenes feltűnni
vágyás, tetszelgés, éktelen hűség jut ve-
zérszerepre a gyermekcsereg lelkében. A
mesevilágban kevés szerep jut a fáradha-
tatlanul és egyformán dolgozó hangyáknak
és méheknek, a szerényen elrejtőző ibo-
lyáknak s a tetszetős külsejű mérges vi-
rágoknak. Ez a körülmény kikerüli a szülők
és a vezetésre vállalkozó mindenféle foko-

zatu tanítók legnagyobb részének is a
figyelmét.

Hogy miből telik ki aztán később a
mesevilágban tündöklő emez élet, arra a
legnagyobb rész nem gondol. A felnőttek
még mind hajlandók hinni a paradicsomi
állapot megvalósulhatóságában, pedig szívük,
lelkük, kezük, lábuk vérzik a való élet
küzdelmétől.

Mindegy. Az ők gyermekeik nem fog-
ják ezeket érezni. Maguk mentére hagyják
belviláguk ferde alakulását.

Tanár.

A volt vármegyei pénztárosok és számvevők
a belügyminiszter elvi jelentőségű határozatához
képest 1903. évi január 1-jétől kezdve a törvény-
hatósági bizottság közgyűlésein ülési és szavazati
joggal nem fognak bírni, sem rendelkezési álla-
potban létük alatt, sem pedig akkor, a mikor az
állami szolgálatba tényleg átmennek; most a vár-
megyei pénztárosi és központi számvevői állások
amelyekre nézve az illető tisztviselők szavazati
joggal bírnak, az új törvény szerint megszűnnek
s az új törvény ezeket a tisztviselőket nem ru-
házza fel a közgyűléseken való üles- és szavazó-
joggal, annál kevésbé, mert ezek — a minisz-
teri utasítások értelmében — semmiféle olyan
teendőt nem végeznek, a mi a régi jogok fenn-
tartását megokolta tenné.

A jog Az iskolai tanító vagy kántortanító
földjén, legelőjén vagy kertjében s udvarában nőtt
fa felhasználásához más helybeli lakosnak nincs
joga. Az évi használat korlátlanul a tanítót illeti,
azt és annak jövedelmét semminemű felsőbb ha-
tóság tőle el nem veheti.

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCAJA.

Dalolgotok.

(A „Székely-Udvarhely” eredeti tárcája.)

Ha szomorú, ha vig vagyok,
Mindenképpen dalolgotok.
Dalaiban mind meglátszik,
Mit a szívem kisugárzik.

Nem kérdelem én dalaimról,
Egyik-másik ember mit szól?
Mi gondja van a madárnak,
Mikor dalol önmagának?!

Fülei Sz. Lajos

A mi daláraink.

Tehát újból talpra állottak a mi székely
dalosaink, hogy sok, igen sok idő múltán ismét
hallhassuk kedves dalaikat. Kedves e dal előt-
tünk, mert az ők daluk: — a honszeretet. Az a
honszeretet, mely őrt állva Erdély határain, ezer
éves történelmünk számos lapján ragyog fényben,
ragyog dicsőségben.

Mennyire vártuk e kedves dalosokat. Hiszen
mit is érne ez az élet, ha olykor-olykor fel nem
emelkedhetnének a tisztá érzések magasabb re-
gióiba. Ha néha-néha itt nem hagyhatnók a föld
sará; ezt az igazi posványt, ahol az önérdék a
mindenható ur. Ahol a léleknek magasabb szár-
nyalása örültség, mert nem hoz semmit a kony-
hára. Ahol a szerepvívó: — a sárhoz tapadt haszon-
leső; a pénz, melynek pengésére elnémul az

igazság; hallgat az ész; formálódna a szívnek
legszenvedelmesebb érzelmek is.

Nekünk mondok, akik még ideálokért tu-
dunk hevülni, akik keblünk érzelmét eladó por-
tékává nem szántuk, igen jól esett hallanunk
azokat az egyszerű, de nemes érzésű férfiakat,
akik e város falai között az évek hosszú során
át zengték a dalt, a lelkesítőt, melynél a szív
dobog.

Folyó hó 4-én folyt le hangversenyük, mond-
hatjuk városunk társadalmának teljes részvétele
mellett. Megérdemelték a támogatást, aminthogy az
önzetlen fáradozás mindig jogot is tarthat arra,
hogy a jobbak elismerésében részesüljön. A telt
ház ébredést jelent. Előjele az egységes társa-
dalmi életnek, mely nélkül pedig akár a világ
végeig is énekelhetnők „Isten áldd meg a ma-
gyart!”; pusztá szó lenne az, mely meghallga-
tásra nem talál. Nem is érdemes arra!

Most azonban vegyük a szép programot,
mely nekünk annyi gyönyörűséget szerzett.

Gál F. „A rózsá temetése” című darabja,
férfikar, teljesen lekötötte figyelmünket. A siker-
hez nagyban hozzájárult Hermann Helén urhölgy
szépen csengő magánzólamai.

Liszt F. „Il Rhapsodiá”-ját négy kézre, nagy
gyakorlottsággal játszták Kassay Irén és Roediger
Melanie urhölgyek.

János Ilus urhölgy a tőle már megszokott
kedvességgel, szívhez szólóan énekelte el Bánfi
S. „Holdvilágos éj”-ét.

Király Béla hegedűművész Vieuxtemps
„Chanson”-jával és „Magyar Ábránd”-jával egy-
szébb világba varázsolta, édes érzési keltve föl
lelkünkben. Igaz az, hogy magyar szívhez csak

magyar szívvvel lehet férni. Bár többször is hall-
hatnók érzéssel teljes, művészi játékát.

A női kar, Kertész Albertné urnő vezetése
mellett, Szöllősi Irén urnő zongorakiséréteben, kelle-
mesen hatott mindnyájunkra. Reméljük, hogy más-
kor is lesz alkalmunk bennük gyönyörködni.

Huber K. „Olyan a te dalod”, férfikar, jól
sikerült.

Erkel F. „Magyar ária”-ját, e klasszikus,
nehéz darabot, nagy készletséggel adta elő Baku
Katalin urnő.

Liszt F. „Fauszt-valezer”-jét vármegyénk
főispánja játszta a művészetnek azzal az erejé-
vel, azzal a technikával, melynek pártját ritkán
hallhatjuk. Vajha művészi játékával máskor is
gyönyörködtetné városunk közönségét!

Mihalovics Beláné urnő, Kovács E.-nek „A
kesergő leány” című magánénekének előadásában,
az érzések mélysége hatott reánk, a magasabb
hangregiókban való jártassága pedig meglepett.

Ha még fölemlítjük Brahms J. „Czigány-
dalait”, mely szintén jól sikerült, akkor véget
ért a valóban művészi színvonalon álló estély, a
mely mindenekelőtt a dalárda érdemes elnöke
dr Ráczkői Sámuel lelkesedése és jeles karnagyá-
nak Morascher Hugó zenetanár önzetlen, önfelá-
ldozó munkássága, művészi érzéke mellett tanus-
kodik, akik már nem egy élvezetes estélyben ré-
szesítették városunk intelligens társadalmát.

Éljen a dalárda! Jelszava az legyen: előre!
Az igazi lelkesedés, a nemesebb czélokért való
törekvés, főleg pedig a kellő készlettség, mint azt
jelen estély is bizonyítja; előbb, vagy utóbb, de
meghozza a maga sikerét úgy erkölcsi, mint
anyagi tekintetben.

-er.

A székelyföldi bajok s azok legfőbb gyógyítási módjai.

— A székelyföldi kormánybiztos urhoz. —

I.

2. folyt.

Néhány tájékoztató előzetes észrevétel.

A mi körülményeinkhez képest tulságosan megszorított, kevés kivétellel humánus irányu közép és felsőbb iskolák végzett, vagy utközben elhullott növendékei már is ijesztően megszorították a kézi munkából kinevelt kenyér nélküliek számát mind a férfi, mind a női neműek között. Óvóiskolák, képezdék, alsó és felsőbb gazdasági intézetek, posta tanfolyamon stb. neveltjei fenyegetőleg kiáltanak az államkincstár felé kenyérért, éppen úgy mint az alkalmazásban levők egész sztrájkyszerűleg követelik az egész vonalon az államtól a fizetés emelését saját féktelen fényűző költségeik korlátozása helyett. Minden tudományuk félre lökésével azt képzelik, hogy az az állam valamely mennyi hatalom, melynek kincsei kifogyhatatlanok s eltartják az ég madarait is. Pedig jól tudhatják, hogy az nem egyéb, mint állam, egyház és társadalom alakjában és nevezet alatt ugyanaz a teherfizető nép és közönség, melynek összetömrített filléreire ők vagy éppen nem, vagy csak felette kevés arányban járulnak s e tekintetben is kényeztetett kiváltságos osztályt képeznek az egyenlő közteherviselés nevében.

Az 54 év előtti földbirtokos, közép nemes-ség és munkás városi polgárság legnagyobb része az iskolákra támaszkodva hivatalokba menekült vagyoni romjairól, s helyét falukon és városokon az egykori nemességet és gyökeres polgárságot hatalomban messze tulszárnyaló kavés, korcsmáros és szatócs nemes-ség (a nép nyelvén) foglalta el. A kereskedelmi akadémiák növendékei bankhivatalnokok és legtöbbször idegen ipar termékek belföldi közvetítő üzerei. A fényűző építkezések munkásai legtöbbször pénzrelvívó idegenek. Az anyagok nagy része is idegen.

Mi az általános baj tehát. Néhányan elmondották, s a Tusnádra tervezett kongresszuson és főleg még azután sokan elfogják mondani leplezetlenül valószínűleg.

Szerintem az a baj, hogy nálunk van művészet, tudományoskodás, hivatali sereg, s minden rendű értelmiség, és van földmivelés, ha itt-ott hiányos is, de nincs nemzeti ipar.

A nemzet-test tehát egy olyan alak, melynek a feje eléggé világos, a karja viaskodni jó erős, a lábai is meglehetősen erősek, de a derék czerba káplár. Nincs ipar, tehát nincs gyomor, mely a föld terményeit feldolgozza, nincs szív, mely az így készülő nemzeti vért hajtsa és minős tudó, mely a légtisztítási és erősödést eszközölje. Ezek helyét idegen szervek foglalják el. Az egész test szilárd, mert a világos fej és menni bíró lábak is össze mennek végül. A székelységnek még kiválóan az is a baj, hogy a lábak is el vannak köszvényesedve, s főleg iparra volna utalva.

Ha mindjárt kezdetben, 35 év előtt, úgy indulánk, vagy indulhatunk el, hogy egyebek mellett a nemzeti ipar is a többieknek megfelelő tere lépjék, akkor ma minden bizonnyal más képe volna a helyzetnek.

Az épületet a tetőrészen kezdtük, s az alap és oldalfalak hiányában a mostani időjárás miatt a népet didergés kinozza, főleg pedig a székelyt.

Igy nincs a ki a tudományt, művészetet, irodalmat pártolja, mert nincs az ipar által vagyossá teendett nemzet, avagy csak a pénz itthon marasztása által is.

Amerika ipart és tudományt egyidejűleg kezdett. Németország a római szentbirodalmi császárságnak 1815-ben történt megdőlése után apró államokra bomlott Ausztria elnöksége alatt. Ipara és belső megerősödése után látott minden kis állam s mikor az 1870—71-iki háború alkalmából az erős porosz kéz összevonta: karral és vagyonnal senki által nem sejtett világtörténelmi munkára volt képes s ma mint ujja született császársági államszövetség vezérszerepet visz a hatalmak tanácsában. Franciaországban még a XVIII-ik század közepén erősen neki estek a nemzeti ipar és nemzeti kereskedelem fejlesztésének a hatalmasodó Angliával szemben, s csak ezek segítségével képes a világpiacra izlésben és munka minőségben az irányító és mozgató szerepre.

(Folyt. köv.)

Tan- és nevelésügy.

Udvarhelyvármegye kir. tanfelügyelőségétől.

Szám 139—1903.

A kéttanítós állami elemi iskolák tekintetes tanítótestületeinek.

Vallás és közoktatásügyi m. kir. minister ur ő nagyméltóságának 1901-ik évi május hó 21-én 32055 sz. a. kelt rendeletével az állami elemi népiskolák gondnoksága és az állami elemi népiskolák tanítói, illetve igazgató-tanítói számára az 1868-ik évi XXXVIII ik törvényezikkek végrehajtása tárgyában kiadott Utasítás 98-ik §-a értelmében felhívom, hogy a mennyiben ez még meg nem történt volna, az iskola beléletére vonatkozó első évharmados jelentést hozzám a z o n n a l terjessze be.

Jövőben pedig az Utasításnak fentebb hivatkozott §-a értelmében — minden figyelmeztetés nélkül — szigorúan feleljen meg.

Székelyudvarhely, 1903. január hó 4.

Sziklay P. Gyula, s. k.,
kir. tanfelügyelő.

Biztosítás.

A biztosítási ügynök jogköre. A legtöbb biztosítási pör abból keletkezik, hogy a fél, amikor a kötvényt megkapja, annak tartalmában más feltételeket és határozmányokat talál, mint a minőket neki a biztosítási ajánlatot felvevő ügynök mondott. A mi kereskedelmi törvényünk és joggyakorlatunk szerint a biztosítási ügynök nem tekintetik a biztosító társaság olyan megbízottjának, akinek cselekedeteiért a társaság szavatol és miután a jutalékért dolgozó ügynök legfőbb érdeke az ügyletnek minden — sok esetben még felfogós — módon való megkötése, könnyen érthető, hogy kapacitációja közben nem igen válogatós az eszközökben. Kiszinez mindent, ami az ügyletet előnyösnek alkalmas bemutatni, de igen gyakran elhallgat fontos körülményeket, amelyek tudomásával a fél aligha kötötte volna meg a biztosítást. Különösen fontos szerepe jut az ügynöknek az ajánlat kitöltésénél. Ezek az ajánlati blanketták úgy vannak megalkotva és oly sokféle részletre terjednek, hogy még intelligens embereknek is fáradságot okoz azoknak pontos kitöltése. Ezt tehát rendszerint az ügynök végzi és ebbeli eljárásában őt eddig mindig a fél megbízottjának tekintették. Ezen a felfogáson legújabbban rést ütött a m. kir. Curia, mint legtöbb ítélőszék 781/901. számú döntvényével. A konkrét eset az volt, hogy a fél az ajánlatot a fizetési mód kitüntetésével irta alá és az ügynök vállalta magára a kitüntetés, mondván a félnek, hogy negyedévenkénti fizetés lesz kitüntetés. Az ügynök azonban a fizetési mód ily módon való kitüntetését nem eszközölte és a társaság egész évi díjfizetést irt az ajánlatba. — A fölmerült perben a m. kir. Curia a biztosítási szerződést létre nem jöttnek nyilvánította azon indokolással, mert az ügynök megbízottnak tekintetik arra, hogy a biztosítási ajánlatban foglalt fizetési módokat tekintetében a biztosítottal megállapodásra jusszon és ha a megállapodás a vitatott értelemben történt, a kötvény pedig nem ennek megfelelően állított ki, úgy a felek között biztosítási szerződés nem jött létre. Ez a curiai döntvény nagy konsternációt keltett a biztosító társaságok körében, különösen azért, mert a bíróság az egész ügyletet semmisnek nyilvánította és így az illető biztosító társaságot még az első díjrészletől is elütötte, holott eddig ilyen esetekben a biztosító társaság az első részletet eredménynyel perelte.

A lényeges azonban nem ez, hanem a kir. Curianak állásfoglalása egy oly kérdésben, amely eddig valóságos rákfenéjét képezte a magyar biztosítási ügynek és amelynek a biztosítási ügy reformja keretében való rendezése egyike a leg-sürgősebb feladatoknak egy az érdekelt társaságok, mint a közönség érdekei szempontjából.

Különfélék.

— A „Székely-Udvarhely“ 1903. évi január hó 1-től hetenkint kétszer, vagyis minden csütörtökön és vasárnap reggel jelenik meg.

A „Székely-Udvarhely“ 1903. évi, hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel megjelenő ujság kilencedik évfolyamára ezennel előfizetést nyitunk. Előfizetési árak: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Papoknak, tanítóknak gazdasági egyleti tagoknak, községeknek és községi előjáróknak egész évre 8 K, a vármegyei tanítóegyesület tagjainak, községi és körjegyzőknek 7 K. — Azon t. előfizetőinket, kik hátralékban vannak, kérjük hátralékaik sürgős beküldésére és előfizetésük mielőbbi szíves megújítására. — Teljes tisztelettel: a „Székely-Udvarhely“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

— **Kinevezések.** A király az igazságügyi miniszter előterjesztése folytán Simó Balázs dr. helybeli kir. törvényszékünk kintű vizsgálobíráját, társadalmi életünk kiváló tagját, a marosvásárhelyi kir. ítélőtáblához elnöki titkárnak; Szabó István helybeli kir. aljárásbíró pedig az itteni kir. ügyészséghez alügyésznek nevezte ki. — Simó Balázs dr. távozása határozott veszteség kir. törvényszékünkre, mert akár mint elnökhelyettesi, vizsgáló-avagy törvénybíró sok tudással, finom érzéssel, szilárd jellemmel tartotta kezében az igazságszolgáltatás szép és nemes tettekre hivatott bírói pálcáját. Helyét tehát e sokoldalú és mindenképpen kiváló tehetségű férfiúnak — igen nehéz lesz betölteni, hogy egyik-másik részen üresség ne támadjon. A művészet, irodalom, játékonysági és kulturális intézményeink pártolása szintén nemes intenczióit képezte s e részben is hiányát éreznünk fogjuk. Öszintén örvendünk jól megérdemelt előléptetésének, azonban mélyen fájjaljuk körünkől való távozását.

— **Esküvő.** Orbán Balázs és Jancsó Zelma e hó 31-én d. u. 2 órakor tartják esküvőjüket városunkban.

— **Búcsuvacsora.** Simó Balázs dr. vizsgálóbíró, a marosvásárhelyi kir. ítélőtáblához kinevezett elnöki titkár tiszteletére tegnap este a Hungária-szálló (Koronay-kert) éttermében a helybeli kir. törvényszék s az ehhez tartozó járásbíró-ságok, a vármegyei ügyvédi kar és több más körökben működő tisztelői búcsuvacsorát tartottak.

— **Elismerés.** Az igazságügyminiszter intézkedése és felhatalmazása alapján Kozma Gyula marosvásárhelyi kir. főügyész Miskolczi Károly ügyvédnek, a székelyudvarhelyi kir. járásbíró-ság mellett ügyészségi megbízott minőségében tanúsított buzgalma elismerésül 100 korona jutalomösszeget utalványozott.

— **A helybeli Tisztviselői Kör** a beállott farsangon két mulatságot is rendez. E hó 8-án este a Budapest-szálló éttermében társasestélyt tart. Folyó évi február hó 1-én pedig táncvigalommal egybekötött műkedvelői színelőadást rendez. Előadja Szigligeti Ede: „A fény árnyai“ cz. 5 felvonásos, örökbecsű szomorujátékát. Erre már a rendező bizottság is megalakult Hargita Nándor, Kassay F. Ákos, Mátéfi Domokos, Mántó Miklós tagokkal.

— **Szomorú farsang.** Vármegyénk egész területén igen szomorú hangulat uralkodik. Gazda, kereskedő, iparos és tisztviselő sereg kedvetlenül fogadta a beállott farsangot, mely időjárásilag amily nedves, épen oly száraz — z s i r tekintetében. A hó káposztatermés mit sem ér, mert hiányzik a legfőbb szükséglete: a sertéshús. Ezután még kevesebb lakzi lesz s a vőfény urak rigmusos könyvükből bátran kitörülhetik a sertésspecsenyére vonatkozó passzust, hogy:

„Ez azért rőfögött egész életében,
Mert nem vala szárnya földi édenében,
Türhető eledel, tessék hozzá nyulni,
Hiszen mibennünk ő kelme nem fog turni.“

... Bizony nem az!... De hát a palasinta, fánk, csöröge s több pompás farsangi sütemény hová lesz — zsír nélkül!... Szó ami szó, de itt komoly és szomorú a helyzet. Az egész vármegye összes községei zárva vannak. Sem szarvasmarhát, sem sertést vásárra hajtani, eladni nem lehet. Városunkban a sertéshus ára már kilónként 1 korona 20 fillérre hágott s ha ez az állapot még tovább is tart, emelkedésre számíthatunk. Vajjon nem lehetne-e az amugyis inséges vármegye lakosságának helyzetén olyaténképp segíteni, hogy a földmivelésiügyi miniszterhez felírjunk a törvényhatósági, vagy közigazgatási bizottság útján s azon községekből, melyek vészmentesek, a vásárok megtarthatását — az 1888. évi VII. törvényezikhez kiadott 40000. sz. végrehajtási utasításnak kivételosen való ideiglenes hatályon kívül helyezésével — kérelmezni. Ez jelenleg vármegyénk közönségének a legégetőbb szükséglete s hisszük, hogy intéző körünk — ha konkrét esetekkel támogatott kérvény érkeznek be hozzájuk — mindent elkövetnének, a valóban szomorú állapot sürgős megváltoztatása érdekében.

— **„Kedélyes“** zene-estélyt tartottak e hó 3-án Homoródkládon az urikaszinó tagjai a kaszinó helyiségében a baróthi zenekar közreműködésével. A nős tagok családjukkal vettek részt s leszámítva az Okládon több év óta lábrakapott összeférhetlenségi mániát, a mulatság sikerültnek mondható. Műsoros, a kultúra fejlesztésére szolgáló tevékenységet is várunk az okládi járás központjától, hogy a megcsontosodott affektálás s az ezzel kapcsolatos elmaradottság nyomába új élet lépjen, melybe a közeli vidék is résztvenni vágyakozzék.

— **A helybeli Hitelszövetkezet** a folyó évben e hó 6-án tartotta első igazgatósági ülését. Kassay F. Ákos igazgató-elnök meleg szavakkal üdvözölte a megjelenteket s örömmel jelentette be megnyitójában, hogy a „Gazdasági és Ipari Hitelszövetkezet“ alakítása sikeresen végbement. Az igazgatóságot és felügyelő bizottságot tevékeny munkásságra buzditotta. A Hitelszövetkezet a kamatlábat 7 és fél százalékról hét százalékra le szállította és a betétek után 5 százalék kamatot fizet, minden levonás nélkül.

— **Álarczos-bál.** A helybeli önkéntes tűzoltó-egyesület álarczos-bálja folyó évi február hó 8-án lesz, mely — tekintve, hogy városunkban évek óta álarczosbál nem volt — bizonyára a legsikerültebb estélyek közé fog tartozni.

— **Erzsébetváros és vidéke** czim alatt társadalmi, közmívelődési, közigazgatási és közgazdasági hetilap indult meg e hó 4-ikével Erzsébetvároson. Hetenkint egyszer, vasárnap jelenik meg s felelős szerkesztője: Gillyén Kálmán dr.

— **A dinamó gépezet** második tanfolyama a budapesti m. kir. állami felső ipariskolában január hó 21-én nyílik meg s márczius hó 11-ig tart.

— **A „Pénzügyi és Tőzsdei Évkönyv“** 1903-iki évfolyama megjelent és amint az előtünk fekvő munkából látjuk, az valósággal nélkülözhetetlen mindazokra nézve, akik értékpapirokkal és különösen sorsjegyekkel bírnak. A közel 300 oldalra terjedő Évkönyv utmutatást ad a jelzalogos kölcsönök felvételére, közölve az összes fővárosi intézetek e részbeni határozmányait, kimutatja a kamatozó-papírok szelvényeinek értékét, esedékességét és elévülési idejét, tartalmazza a pupillaris, óvadékképes és katonai házassági biztosítéka alkalmas papírok jegyzékét, közöl mindenféle tudnivalókat az értékpapírforgalom köréből és végül tartalmazza az 1902. év végéig kihuzott, de kifizetésre még be nem mutatott magyar, osztrák és külföldi sorsjegyeknek, részvényeknek, kötvényeknek és zálogleveleknek kimutatását. A „Pénzügyi és Tőzsdei Évkönyvet“ a Pénzügyi Hírlap összes előfizetői a január 3-iki számmal szétküldve ingyen kapták meg.

— **Pályázat.** Udvarhelyvármegye alispáni hivatalánál vármegyei allevéltárnoki állásra; pályázati határidő f. évi február 7-ike. Pályázati kérvények a vármegye főispánjához címezendők. — Zetelaki és kisbaczoni hatósági erdőszolgái állásokra e hó 20-ikáig a székelyudvarhelyi kir. erdőhivatalhoz.

A községi előjáróságok és faiskolakezelők figyelmébe.

Zetelaka, 1903. január hó.

A m. kir. földmivelésiügyi miniszter ur 53957 IV-4. számú magas rendelete és Udvarhelyvármegye alispáni hivatalának 14980—902. számú rendetete alapján felhívás küldetett az összes előjáróságokhoz, a községi faiskolák és a gazdasági ismétlőiskolák gyakorlati telepének mikénti rendezése, a faiskolakezelők tiszteletdíjának megállapítása, főképp a „községi faiskolák üzemtervének“ elkészítése és beküldése tárgyában.

A felhívásra alig egy pár helyről lett beküldve az „üzemterv“, de mivel ezek sem voltak megfelelők, vissza kellett küldeni.

A „Székely-Udvarhely“ múlt évi 45. számában György Sándor pályatársam elég jól kidolgozott egy üzemtervet, mely szerint — tekintve a faiskola nagyságát vagy fekvését — könnyen el lehet készíteni 6 vagy 8 táblára az üzemtervet.

Ha e nevezett lapszámot nem tartották meg, úgy a következőképp járunk el: a faiskolát le kell rajzolni s felosztani — tetszés szerint — 6 vagy 8 táblára, — de ne csak a rajzon legyen meg, hanem a faiskolában is, — a táblákat számokkal kell megjelölni. A főút 1.20 m. A főút mellett két szegély 1.1 m. A mellékutak 0.50 m. A kerítés mellett 0.25 m.

1903. évre az 1-ső számú táblában — esetleg hol már múlt évben is rendszeren volt kezelve bármely táblában — kell meghatározni, hány, és miféle fát termelnek. Egy táblában, hogy hány csemete fér el, úgy határozzuk meg, hogy a sorok távolságát 0.60 m., a fácskák egymástól távolságát 0.25 m.-re számítva, könnyen megtudjuk a mennyiséget.

Czim ez lesz: Üzemterv az N. N. községi faiskoláról. Alája jön a rajz, hány négyszögöl stb. Alább jön megjelölése annak 1903-ra melyik tábla vétetett termelés alá s abban hány és miféle csemete tenyésztetik.

Végül a kelet és a községi előjáróság, valamint a faiskolakezelő aláírása.

Az üzemtervet két példányba kell elkészíteni; egyiket beküldik, a mászt megtartják hivatalos látogatás alkalmára.

Nagyon kérem az igen tisztelt előjáróságokat és faiskolakezelő pályatársaimat, ne tekintsek a faiskola ügyét tehernek, hisz valamit csak tennünk kell népünkért. Átlátta ezt a földmivelésiügyi miniszter ur ő nagyméltósága, valamint vármegyénk szeretett fő- és alispánja, hogy népünket a mezőgazdasági állattenyésztés mellett csak a faiskolákkal menthetjük meg e hazának s azért szorgalmaznak mindnyájunkat, hogy ki-ki tegyen amit tehet e nagy nemzeti munkában.

Petres Lajos,
faiskola felügyelő.

Közigazdaság.

Levél a tagosításról.

Tarcsafalva, 1902. december 24.

(Folyt. és vége.)

Ha a tagosítatlan birtokban egy 5, vagy 6 holdas birtok 20, vagy 25 parcellában van; ezt ugyanannyi oldalról kell az elfoglalóktól megvédeni, míg ha tagosítva van, 4 oldalról 4 szomszéd van. A birtokos kikövezi, vagy kisánczolja a tagját és nincs meg a mindennapi boszuság az elszántásért, elkaszálásért, elutalásért, sőt még az erőszakos ellegeltetésért is. Nálunk akár hányszor megtörtént s megtörténik, hogy a tagosított birtokon 4-től 5 holdas birtokos egy vagy másfél hold birtokán levő herének az első termését elhasználja nyári takarmánynak, míg a második termést meghagyja magának, ezt lekaszálja késő ősszel s a cséplésen kívül nagyon kevés dolog van és mégis némelykor 70—80, sőt 100 forintot is kap a here magjából. No tehát ez mégis szebb jövedelem, mintha az a birtokrészlet ugar-

ban lett volna s azon 1 darab marhája, 1 vagy 2 süldő disznója, legtovább még egy borju éheződött volna, mert az ugaron levő legelőt mostani korban esztenával, libával, sertéssel úgy eltömik, hogy bizony oda szarvasmarhát, lovat, pláne jármásmarhát nincsen amiért hajtani, az őszre olyan lesz, hogy az oldalbordáját meglehet számlálni. Ami az eszténa-szert illeti, annak elvesztésével nem vall semmi kárt a 4—5 holdas és még a 10 holdas gazda sem, mert ezt is a mostani gyakorlat szerint inkább a községekben levő 5, vagy 10 nagyobb gazda használja fel.

Ami a buzatermést illeti, az igaz, hogy kevesebbet lehet termelni, mint ugarrendszeres gazdaságban, de nálunk ki van próbálva, hogy here után vetve a buzát, sokkal sikeresebb és sulyosabb buza terem, mint fekete ugarban és a hiányt pótolja még a sok nyári takarmány is.

Udvarhelyvármegyében ezideig a következő községekben van folyamatban, illetve befejezve a tagosítás: Tibód, Szombatfalva, Tarcsafalva, Szt. Mihály, Bethfalva, Rugonfalva, Ujszékely, Recsenyéd, Homoródszent-Pál, Szent-Demeter, Véczeke, Zsákod, Szederjes, Felek, Szent-Erzsébet, Lokod, Fiátfalva, Alsóboldogasszonyfalva, Székelykeresztur, Gagy, Kiskede, Alsósiménfalva, Kobátdemeterfalva, Kisgalambfalva, Nagygalambfalva, Décsfalva, Bögöz, Bikafalva, Felsőboldogasszonyfalva, Óczfalva, Miklósfalva, Ábránfalva, Magyar-dálya, Homoródszentmárton, Jánosfalva, Városfalva, Daróc, Homoródalmás, Patakfalva, Vargyas, Bardóc, Füle, Székelyudvarhely, Bethlenfalva, Kadicsfalva, Fenyéd. Tehát összesen 48 községben részint folyamatban van, részint pedig megtörtént a tagosítás. Részemről abban a nézetben vagyok, hogy ha ezen községek nagyszámú birtokosai, a tagosításban oly nagymérvű kárt és vagyonbeli visszaesést tapasztaltak volna, mint a milyent Soó István kimutatni igyekezett, bizonyára csupán ujitási hóbortból a különben is hosszadalmas és felette költséges tagosításba nem mentek volna bele. Azonban remélem, hogy az új tagosítási törvény ezen is segíteni fog s akkor ez sem lesz a tagosítás hátrányára.

Hogy a tagosított birtokban való gazdálkodásnál a legelőhiány nagy hátrány, azt én is elismerem, de ezen lehetne úgy segíteni, hogy ahol még a tagosítás, arányosítás nincsen meg s közös legelő van, ezt ne osszák fel, tartsák meg közösnek, mert mint pl. Magyar-dálynak amilyen közös legelője van, azt vétek és bűn volna felosztani. Ha én ottani birtokos volnék, nemcsak ezt a jó legelőt tartanám meg közösnek, hanem még az ábránfalvi szélyen azt a hegyes-völgyes, igazi jó legelőnek való helyet is egészen addig a jó kutig meghagynám juh- és borjulegelőnek. Akkor lenne Magyar-dálya község birtokosságának jó tagja, igazi jó legelője s az eddigi szorgalmukat még jobban érvényesíthetnék, mint eddig.

Ami pedig az olyan községeket illeti, ahol nincs közöslegelő, ott tegyenek úgy, mint Alsósiménfalván, hol minden gazda birtoka arányában beesholdakat hagyott s azt kivették legelőnek a legalkalmasabb helyen.

Már most a juh- és disznólegeléssel sincsenek megszorulva. Az olyan nagyközség mint pl. Etéd is, ahol jelenben sincs közlegelő s ahol pedig szükséges volna 800, vagy 1000 hold legelő: — ha egy darabban nem lenne ekkora legelőnek alkalmas helye, kivehetnék a három határban három helyt, az egyiket marha-, a másikat disznó- és a harmadikat juhlegelőnek. Így is pótolva lenne a legelő hiánya és még az az előnyök is meglenne, hogyha a legelőrésztleteket a határszéleken vennék ki, akkor ez a tagokat közelebb szorítaná a községhez. Ezekben kíváncsam tapasztalataimat a nyilvánosság elé hozni, de hogy a gazdaságban a legfőbb: a munkásság, szorgalom, takarékoság az tény s hogy munkásság és szorgalommal tagosított birtokban nagyobb jövedelmet lehet kimutatni, mint ugarrendszeres birtokban az bizonyos és valóság.

Pálffy György,
birtokos.

Szerkesztői üzenet.

Kérdező. Köszönjük elismerését. Kérjük mielőbbi visszatérését. Hátraléka 7 korona 50 fillér. Tehát a viszontlátásra!

Kíváncsinak. A „Székely-Udvarhely“ f. évi 1-ső számához mellékelte m. kir. postatakarékpénztári befizetési lappal postabélyeg nélkül küldheti be lapunkra előfizetését minden oly tartozását, mely kiadóhivatalunkat illeti. 5 filléres postabélyeg fölragasztása után pedig a „Befizetési lap“ hátulján írásbeli közléseit is elintézheti. Az „Elismervény“ hiteles nyugtául szolgál s hátulján részletes utasítás van az eljárásról illetőleg.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Legfinomabb cukrász-sütemények *Ernst György* cukrászatában Székely-Udvarhelyt (Főter, piacszor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

Találmányi szabadalmak

bejelentését, védjegyek és mustrák belajstromoztatását előnyös feltételek mellett teljesíti TAKACS GYÖZŐ és TARSA elsőrendű mérnöki és hitesszabadalmi ügyvivői iroda Budapesten, VII. ker. Kerepesi-u. 40. sz. a. Felvilágosításokat a nevezett iroda, valamint a „Székely Udvarhely” kiadóhivatala is készséggel nyújt ugy a vármegyebeli, mint a vidéki érdeklődő közönségnek. Ugyancsak a fenti cég mérsékelt áron szállít saját rendszere szerint készített kitűnő fémezementet, mely vaskorlátoknak és hasonlóknak kövekben való megerősítésénél ólom, vagy kén helyett meglepő eredménnyel alkalmazható. Acetylen- és villamos világítási berendezések, kellékek nagyban és kicsiben. Költségvetések, előméretek szerkesztése.

NAPTÁRAK, író- és levélpapírok, borítékok, ténták s mindenféle nyomtatványok és irodai szerek **DÚS VÁLASZTÉKA** van a „SZÉKELY-UDVARHELY” kiadóhivatalában (BETEGH PÁL könyv-, papír-, író- és rajzszerekkereskedése Székely-Udvarhelyt).

A Richter-féle LINIMENTUM CAPS. COMP. Horgony-Pain-Expeller

egy régi kipróbált háziszor, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsöléssel alkalmaztatik köszvénynél, csúznál és meghúzóknál. **Intés.** Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” cégjegyzéssel fogadjunk el. — 80 f. 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: Török József, gyógyszerésznél Budapesten.

Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

Eredeti friss töltésben és csomagolásban kapható: Nagysolymosi KONCZ ÁRMN gyógyszerárban Székelyudvarhelyt.

Sz. 9868—902. szb.

Pályázati hirdetmény.

Udvarhelyvármegye székelykereszturi járáshoz tartozó Szent-Erzsébet székhelylyel rendszerített körbái állás megüresedvén, annak betöltésére az alábbi pályázatot nyitom.

A körbába jövedelme:

1. Rendes fizetés 100 korona.
2. Lakbér 40 korona.
3. Minden születési eseténél 2 K. működés díjt, avagy rendes véka gabonát követelhet.

Ennek folytán felhívom az érdekelt pályázókat, hogy folyamodványaikat 1903. január 30-ig az alólirhoz annál is inkább adják be, mert később beérkezett folyamodványaik figyelembe vehetők nem lesznek.

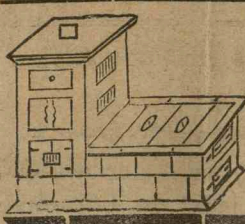
Székelykeresztur, 1902. december 12.

1—3

G Á L F F Y, főszolgabíró.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székelyudvarhelyt 1903.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

PAPP ZAKOR
ENDRE
VASKERESKEDÉSE
Az „Arany Kasza”-hoz
SZÉKELYUDVARHELYT.

Van szerencsém ugy a helybeli, mint vidéki közönség igen becses figyelmét felhívni dusan berendezett

vaskereskedéseme.

Nagy raktárt tartok mindenemü legjobb minőségű rudvasakban, főző és melegítő kályhákban, pülete- és butorvasalás, konyhaberendezési cikkek, mindenemü szerszámok legjobb aczélból, gondosan készített váltócékekben. — Legjutányosabb ár és pontos kiszolgálás mellett eszközök. — Szíves pártfogást kérve, jegyzek **PAPP ZAKOR ENDRE** vaskereskedése az „Arany Kasza” hoz.

Törlő- és táblaszivacsok

legnagyobb választékban, olcsó árak mellett a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában kaphatók.

Egy Hallwood
fizetőpénztár „öt”
más gyártmányu
fizetőpénztárt
helyettesít.

Ön is tudja meg.

hogy a The Hallwood Cash Register Company által Amerikában gyártott fizetőpénztárak a legtokéletesebbek és ez időszert a legjobbak a világon,

merta The Hallwood fizetőpénztárnál elérhető, hogy a főnök egy pillanat alatt, egy tekintésre megláthatja, hány Receptért fizető vevője és azoktól végösszegben mennyi bevétele volt, ugyanakkor azt is látja, hogy hány vevőjének összesen mennyiért adott el kézi eladást, valamint megtudhatja, hogy különlegességért, vagy saját különlegességért hány vevője és azoktól összesen mennyi volt a bevétele.

vétele. Végül óhajra még egy ötödik végösszegező is áll rendelkezésre, mely egy külön a körülményekhez mérten bármire alkalmazható.

Tehát elvitázhatlan, hogy a The Halwood-féle fizető pénztár, a mely „öt” műveletet végez, „öt” más gyártmányu fizetőpénztárral ér fel, minthogy ezeknek csak egy összegezőjük van és így csak egy művelet forgalmát összegezik.

THE HALLWOOD
CASH REGISTER CO
BUDAPEST, VI., DALSZINHÁZ-UTCZA 10.

Egy Hallwood
fizetőpénztár „öt”
más gyártmányu
fizetőpénztárt
helyettesít.

AIDA

MAROKKÓ
NOËMI

GÁL JÁNOS

dohány nagytözsdéje és dohánykülönlegességek árudája

Székelyudvarhelyt (Kossuth-utca)

szivarkapapir és hüvely

teljesen glycerin-mentes!

Valódi egyiptomi Vergé-szivarkapapir, tehát minden másnál a legjobb és az egészségre nem ártalmas. Székelyudvarhelyt kizárólagosan nálam kapható eredeti minőségben és olcsó árakban. Nagy választék és állandó raktár: pénz-, dohány- és szivartárczában, borostyán- és tajtékshivarszipkák, valamint pipákban.

STOMATIN a legjobb száj- és fogapoló szer. Honi gyártmány. KIEL-HAUSER-féle illatszerek és piperészappanok gyári raktára.